

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ.

Ο ὄρος Ψυχολογία προέρχεται ἀπὸ τὸ ψυχή καὶ λόγος, καὶ θέλει νὰ εἰπῇ λόγος, ἢ πραγματεία περὶ ψυχῆς.

Ἐπειδὴ ἡ ψυχή εἶναι τὸ τιμιώτερον καὶ δυνάστερον μέρος τῆ ἀνθρώπου, συμφέρει περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο νὰ τὴν γινώσκῃ καλά ὁ ἄνθρωπος· καὶ τῶντι εἰς μίαν τέτοιαν ἀσφάλειαν προσηκόντως ἐνηκολήθησαν οἱ ἀρχαιότεροι Φιλόσοφοι· ἀγκαλὰ ἐκεῖνοι ἠκολούθησαν εἰς πολλὰ πράγματα τὴν φαντασίαν τῆς περισσότερο ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ εἰς πολλὰς ἀληθινὰς δοξασίας ἀνακάτῳσαν καὶ πολλὰς ψευδεῖς.

Ἡμεῖς ὅμως θέλομεν παχίσει ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ ξεχωρίσωμεν τὰς ἀληθεῖς ἀπὸ τὰς ψευδεῖς· καὶ ἔπειδὴ οἱ Φιλόσοφοι ἀπὸ τὴν πρόληψιν τῆς εἰδέναι, καὶ ἐξηγεῖν εἰς ἄλλας ἐκεῖνο, ὅπῃ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῇ, μήτε νὰ ἰξόρῃ τινὰς, ἔπεσαν εἰς πολλὰς δόξας ἐσφαλμένας· δεῖ τὸτο θέλομεν δευτεῖον ὅπῃ μὲν εἰς κάθε πρᾶγμα ἐκεῖνο, ὅπῃ εἶναι δυνατὸν νὰ ἰξόρωμεν, ἀσφαλίζοντες νὰ τὸ δευσαφινίσωμεν μὲ τὸν καλλίτερον τρόπον, ὅπῃ ἠμπορεῖ νὰ γῆ, ἀπὸ ἐκεῖ-

ρο, ὅπερ εἶναι ἀνώτερον τῶ ἡμετέρῃ νοός· εἰς τὸ ὁποῖον τῆτο τὸ καλλίτερον μέσον εἶναι, νομίζω, καὶ ἐκθέσωμεν ἀπλῶς τὴν Ἰσορείαν τῆς σφαλμάτων καὶ τῆς ματαίων κόπων τῆς ἄλλων, ὡδὴ καὶ τὰ ἀυξήσωμεν προθέτωντας καὶ ἄλλα ἐδικά μας.

Θέλομεν διαρέσει ὡς τὸσον πὴν ὡξὶ ψυχῆς Πραγματείας εἰς δύο Τμήματα, ἄπο τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτον θέλει σρέφεται ὡξὶ τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ δεύτερον ὡξὶ τὰς δυνάμεις καὶ ἐργείας τῆς· εἰς τὸ ὁποῖον θέλομεν προθέσει τέλος πάντων εἶνα σὺνταμον ὡξὶ ἄρτημα ὡξὶ τῆς ψυχῆς τῆς ἀλόγων ζώων.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Τ Μ Η Μ Α Α΄.

Π Ε Ρ Ι

ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

Ψυχὴ ἐνόμισεν ἐκείνῳ τὴν εἴαν, ὅπερ εἰς ἡ-
μᾶς νοεῖ.

Δύσκολον ἤθελεν εἶναι νὰ ἀπαρηθμήσῃ τινὰς ὅ-
λας τὰς λαφόρας δόξας, ὅπερ εἶχον οἱ Παλαιοὶ περὶ
τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς. Οἱ Χαλδαῖοι καὶ τὸν Μοχέ-
μιον (Σύστημ. περὶ νοός Κεφ. 5. Τμήμ. 3. §. 2.)
τὴν ἐδόξαζαν εἶδος πυρός· ὁ Εὐριπίδης εἶδος αἰ-
θέρα λεπτότατον· ὁ Διογύνης, ὁ Ἀναξίμανδρος, ὁ
Ἀναξίμανδρος, ὁ Ἀρχέλαος, καὶ τὸν Γασκύνδον (Ψυχολ.
Τμήμ. 3.), τὴν ἐνόμιζαν εἶδος ἀέρος, ὅθεν καὶ ὁ ἐλ-
λῳικὸς ὄρος πνεῦμα ἢ φύσημα, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ εἰς
τὸ spiritus καὶ anima τῆς Λατίνων. Ὁ Ξενοφάνης τὴν
ἐδόξαζεν ἐκ γῆς καὶ ὕδατος· ὁ Παρμενίδης ἐκ γῆς καὶ
πυρός· ὁ Κριτίας ἐκ αἵματος, ὁ Γαλιλιὸς ἐκ τῆς
πνέματος τῆς αἵματος· ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἐκ ὅλων τῶν
στοιχείων· Ζώων ὁ Ἐλεάτης ἐκ τῆς ἴσης κράσεως τῆς
θερμῆς καὶ ψυχρῆς, τῆς ξηρῆς καὶ ὑγρῆς· οἱ Στωϊκοὶ μέρος,
μὲν τὸν Ζώονα καὶ Ποσειδώνιον, τὴν ὑπέθεταν εἰς ἐ-
κεῖνο τὸ θερμὸν πνεῦμα, καὶ τῆς ὁποῖα ἀναπνέομεν
καὶ κινεῖμεθα, καὶ μέρος, μὲν τὸν Χρῦσιππον καὶ Ἀπολ-
λόδαρον, τὴν ἐσοχάζοντο ὡς εἶδος μέρος ἐκείνης τῆς
πυρῶδους εἴας, ὅπερ ἐδόξαζαν διακεχυμένον εἰς ὅλον
τὸν κόσμον, καὶ τὴν ἀνόμαζαν ψυχὴν τῆς κόσμου.

Ὅλοι ἐπεὶ, ἀγκαλὰ εἶας καθ' εἶδος καὶ ἄλλος κα-
τ' ἄλλο, τὴν ἐπέθεσαν ὑπὸ κάτω εἰς γῆμα σωμα-
τικόν, μὲ ὅλον τῆτο τὴν ἐθεώρησαν ὡς πρᾶγμα ἐξ-
χωριστὸν ἀπὸ τοῦ ἐπίλοιπον ἀνθρώπινον σῶμα. Ὁ
Δημόκριτος ὅμως ἐξ ἐναντίας τὴν ἀφαίρεσε μὲ τὴν

4 Τμήμ. Α'. Φύσις τῆς Ψυχῆς.

ὀλότῳ, μὴ γινώσκοντα εἰς τὸν κόσμον ἄλλο, ἀλλὰ τὰ ἄτομα, εἴτ' ἐν τῷ ἀδιαίρετα μόρια τῆς ὕλης, ἵπῳ τὴν τυχαίαν συνδρομὴν τῆς ὁποίας ἔλεγε πῶς συγκροτεῖται κάθε πρᾶγμα· εἰς τὸ ὁποῖον τῆτο τὸν ἀκλόθησε μὴ ταῦτα καὶ ὁ Ἐπίκουρος. Παρομοίως μὲ αὐτὸς ἐφρονῆσε καὶ Δικαίταρχος ὁ μαθητὴς τῆς Ἀριστοτέλους, ὁ ὁποῖος καὶ τὸν Κικέρωνα (Ζητήμ. Τεσκ. βιβλ. Α'.) λέγει πρὸς κάποιον Φαιρεκράτῳ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ὄνομα κοινὸν, καὶ ὅτι εἰς ἡμᾶς δὲν ὑφίσταται ἄλλο ἢ τὸ σῶμα· τὸ ὁποῖον τῆτο φρόνημα ἀνεμασῆθη ἔπειτα ἀυθαδῶς καὶ εἰς τὰς πλέον πλυσισέρας χρόνος μας ἵπῳ τὸν Χόμπῳ, Τολαύδον, Δόδουελ, Μαμπέκ, Μετρίαν, καὶ ἵπῳ ἔλο τὸ σίφος τῆς Ἰλισῶν.

Σωκράτης ὅμως καὶ Πλάτων ἦτον ἁφοροὶ ἵπῳ τὰς εἰρημύους, ἐπειδὴ αὐτοὶ τὴν ἐδόξαζαν ἀπλῶ καὶ ἀσώματον, καὶ ἐπομύως ἀθάνατον· γινώμη τὴν ὁποίαν ἀνάμεσα εἰς τὰς Παλαιὰς δὲν τὴν ὀξήγησαν ἄλλος καλλίτερα ἵπῳ τὸν Κικέρωνα (Ζητήμ. Τεσκ. βιβλ. Α'.).

Ποίαν δόξαν εἶχε πρὸς αὐτῆς ὁ Ἀριστοτέλης δὲν ἡμπαρεῖ τινὰς νὰ ἵπῳφασίση μὲ βεβαιότητα· ἐπειδὴ αὐτὸς, καὶ τὸν ἴδιον Κικέρωνα (αὐτόθι), ἀφ' ἑ διέσειλε τὰ τέσσαρα στοιχεῖα ἀέρα, ὕδωρ, πῦρ, καὶ γῆ, ἵπῳ τὰ ὁποῖα συνίστανται, κατ' αὐτὸν, τὰ σώματα, προδέτει μίαν πέμπτην φύσιν ἁφορετικῶ ἵπῳ αὐτὰ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔθετε τὸν νῆν, τὸν ὁποῖον καὶ νῶ ὀνόματι ὀνόμασαν ὀντελέχεια, καδὸν εἶπειν κίνησιν συνεχῆ καὶ αἵδιον.

Δοιπὸν ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι μία ἁσία τελείως ἁφορετικὴ ἵπῳ τὸ σῶμα καὶ τὴν ὕλην, ὅθῳ μία ἁσία καθαρά, ἀπλῆ, ἀδιαίρετος, καὶ ἁφ' ἑ τῆτο φύσει ἀθάνατος, εἶναι ἐκείνο, ὅπῃ θέλομη ὀπχειοθῆ ἐν τῷ παρόντι νὰ ἵπῳδείξωμη, ἀρχίζοντας ἵπῳ τὴν ἀπλότητα τῆς, ἡ ὁποία μὲ ἄλλο ὀνομα ὀνομάζεται πνεύματότης, ἡ αἵλότης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῆς ἀπλότητος, ἢ πρώματότητος
τῆς Ψυχῆς.

Ἀπὸ τῆς ἰδίας φύσιν τῆς νοήσεως εἶναι εὐκὸλον
γὰρ ὑποδείξῃ τινὰς, ὅτι ἐκείνη ἢ ὑπόστασις, ὅπῃ εἰς
ἡμᾶς νοεῖ, ἀναγκαίως πρέπει νὰ εἶναι ἀπλή.

Ἐπειδὴ ἡ νοήσις πότε σιωπᾷται εἰς μόνον τὰ αἰ-
δήματα καὶ ἀντιλήψεις, καὶ πότε εἰς τὰς διαφόρους συγ-
κρίσεις τῶν ἰδίων, ὅ ὅτιν εἰς τὰς κρίσεις καὶ τὰ ἐπι-
χειρήματα· καὶ ἄξιπλέον πότε σρέφεται εἰς μόνον τὰ
αἰδήματα καὶ τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἐνεσώτων πραγμά-
των, καὶ πότε εἰς τὰς ἐννοίας καὶ ιδέας, ὅπῃ διεγεί-
ρονται εἰς ἡμᾶς τῶν ἀπεράσμητων πραγμάτων.

Λοιπὸν καὶ ὅπότεν αἱ νοήσεις μας θεωροῦνται
εἰς μόνον τὰ αἰδήματα καὶ τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἐνεσώ-
των πραγμάτων, ἔχομεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας τῆς συ-
νειδήσιν μιᾶς πολλαπλότητος μεγαλητέρας, ἢ μικρο-
τέρας πραγμάτων, ὅπῃ αἰθανόμεθα καὶ ἀντιλαμβανό-
μεθα εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν. Εὐρισκόμενοι μέσα εἰς
μίαν ἀγορὰν βλέπομεν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ αὐ-
τῆς τῆς ἀγορᾶς, καὶ τὰς οἰκίας, ὅπῃ τῆς κυ-
κλόνου, καὶ τὰς ἀνθρώπους, ὅπῃ εἰς αὐτῆς θεωροῦ-
βάξεν, καὶ τὰ ἀμάξια, καὶ τὰ ἄλογα, ὅπῃ μέσα εἰς
αὐτῆς σρέφονται, καὶ ἀκόμην καὶ τὰς διαφόρους θορυ-
βητάς, καὶ ἀπίσως ἐν τῆς μεταξύ εἶναι τινὰς εἶναι νὰ
πίη εἶναι καφέ, ἢ εἶναι παγωμένον, ἢ ὅ,τι ἄλλο θέ-
λει, ἔξω ὑπὸ τὰ λοιπὰ (αἰδήματα) θέλει ἔχει
ἀκόμην καὶ τὰ αἰδήματα τῆς θερμῆς, τῆς ψυχρῆς, τῆς
ὀσμῆς, τῆς χυμῆς, καὶτλ. Πῶς λοιπὸν ἠθέλαμεν ἔχει
εἰς τὸν ἑαυτὸν μας τῆς συνειδήσιν ὅλων τῶν τῶν το-
σῶν διαφόρων καὶ πολλαπλῶν ὁμοχρόνων αἰδημάτων καὶ
ἀντιλήψεων, ἀπίσως ἐκείνη ἢ ἀρχή, ὅπῃ εἰς ἡμᾶς

6 Τμήμ. Α'. Φύσις τῆς Ψυχῆς.

αἰσθάνεται, δεῦν τὰ ἐσυναθροίζον ὅλα εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς; καὶ πῶς ἤμπορῆσε νὰ τὰ συναθροίσῃ ὅλα εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς, ἀνίσως δεῦν ἦτον ἐνιαία καὶ φύσει ἀπλή.

Ἀλλὰ ἀς ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι σύμφετος, καὶ ὅτι τὸ μέρος αὐτῆς Α' ἔχει τὴν ἀντίληψιν μιᾶς οἰκίας, τὸ Β' εἰς ἀνθρώπου, τὸ Γ' εἰς ἀλόγου, τὸ Δ' τὸ αἶδημα εἰς αἶθερος, τὸ Ε' τῆς ὀσμῆς, τὸ Ζ' τῶν χυμῶν, καὶ τλ. ἢ συνειδήσεις ὅλων τῶν ἀντιλήψεων καὶ αἰδημάτων εἰς ποῖον ἄπο αὐτὰ τὰ μέρη ἔχει νὰ ἀπαυθῆ; τὸ Α' βέβαια ἤμπορῆσεν ἴσως νὰ ἔχη τὴν συνειδήσιν τῆς ἀντιλήψεως τῆς οἰκίας (ἀγκαλὰ θέλωμεν ἰδῆ ὅτι μήτε αὐτὴ δεῦν ἤμπορεῖ νὰ τὴν ἔχη), ὅχι ὅμως καὶ τῶν ἀνθρώπου, μήτε τῶν ἀλόγου· τὸ ἴδιον πρέπει νὰ εἴπωμεν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη.

Ἀλλὰ καὶ ἀν' εἴπωμεν ὅτι ὅλα τὰ εἰρημνύα αἰδημάτα καὶ αἱ ἀντιλήψεις θέλουν συναθροισθῆ εἰς εἷνα μόνον, καὶ τὸ αὐτὸ μέρος, παραδείγματος χάριν εἰς τὸ Α', μήτε τῆτο δεῦν ἀξίζει· ἐπειδὴ τῆτο τὸ μέρος ὅσον ἐλάχιστον καὶ ἀν' τὸ φαντασθῆμεν, θέλει ἔχη πάντοτε τὴν δεξιαντὴν πλοῦραν, τὴν ἀριστεραν, τὸ ἄνω, τὸ κάτω, καὶ τὰ ἐξῆς· ὅ βεσι θέλει εἶναι πάντοτε καὶ αὐτὸ σύμφετον ἄπο ἄλλα μέρη· εἰς τὴν εἶναι ἐγνωσμένον εἰς τὰς Φυσικὰς, ὅτι εἷνα σῶμα, ἢ εἷνα ὄν σύμφετον, ὅσω καὶ ἀν' διαιρεθῆ καὶ ὑποδιαιρεθῆ, δεῦν ἤμπορεῖ νὰ καταντήσῃ ποτε ἕως ἐκεῖ, ὅπῃ νὰ εἶναι ὑπερημνόν μερῶν· καὶ οἱ Γεωμέτραι δείχνουν ποσῆτι (καὶ θέλωμεν τὸ ἀναφέρει καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν Κοσμολογίαν) ὅτι εἰς τὸ νὰ εἶναι τελείως ὑπερημνόν μερῶν, δεῦν ἤμπορεῖ νὰ καταντήσῃ μήτε μετὰ τὴν ὀπίσθιαν, ἐν ὅσω αἱ διαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις ὑποθέτονται ἐπ' ἀπειρον συνεχιζόμεναι. Λοιπὸν θέλει εἶναι πάντοτε ὁ ἴδιος λόγος, ὅτι τὸ δεξιὸν μέρος δεῦν ἤμπορεῖ νὰ ἔχη συνειδήσιν τῆς ἀντιλήψεως, ὅπῃ εἶναι εἰς τὸ ἀριστερὸν, μήτε τὸ ἄνω τῆς ἀντιλήψεως, ὅπῃ εἶναι εἰς τὸ κάτω, ὡσαύτως καὶ εἰς τὰ ἄλλα.

Ἀλλὰ

Κεφ. Α'. Πρώματότης τῆς Ψυχῆς. 7

Ἀλλὰ θέλει εἰπῆ ἴσως τινὰς ὅτι ἀνίσως αὐτὸ τὸ σῶψτεον ὄν εἶναι εἷα μόνον ὄλον, καθὼς εἶναι παραδείγματος χάριν ὁ ἐγκέφαλος, θέλει ἠμπορέσει ὄλος μαζί ὁ ἐγκέφαλος νὰ ἔχη σσσεῖδσιν τῶν ἁερόρων αἰσθημάτων καὶ ἀντιλήψεων, ὅπῃ γίνονται εἰς τὰ ἁερόρα μέρη τε. Ὅμως ὁποῖος ἠθέλων ὀμιλήσῃ τοιῆτης λογῆς, ἠθέλε δείξῃ βέβαια ὅτι ὁὐ καταλαμβάνει τί θέλει νὰ εἰπῆ εἷα μόνον ὄλον σῶψτεον ἀπὸ πολλὰ μέρη. Ἐὰν τί τὸ ὄλον εἰς τῆτω τῶν ἁερόρα σιν ὁὐ εἶναι ἄλλο, ἁερόρα εἷα ἀπλῶν ἀθροισμα, μία ἰδέα ἀφηρημένη δηλῶσα σσσυύπαρξιν πολλῶν πραγμάτων ἰωωμύων ὁμῶ καὶ αὐτὴ ἡ σσσυύπαρξις, αὐτὴ ἡ ἀναφορὰ, αὐτὴ ἡ καθαρῶς ἀφηρημένη ἰδέα ὁὐ ἠμπορεῖ βέβαια νὰ εἶναι ὀπιδεκτικὴ εἷος ἀληθινῶν πραγματος, καθὼς εἶναι ἡ νόσσις, καὶ ἡ σσσεῖδσιν πολλῶν αἰσθημάτων καὶ ἀντιλήψεων ὀμοχρόνων. Ἀνίσως εἰς εἷα πλῆθος, ἢ εἰς εἷα σσστράτωμα εἷας αἰσθάνεται πείναν, ἄλλος δῖφαν, ἐκεῖνος φύχαν, ἔτῆτος θερμότητα, εἷας πόνον εἰς τὸ χέρι, ἄλλος εἰς τὸ ποδάρι, ἢ εἰς τὸ μάτι, ἢ εἰς τῶν κεφαλῶν, ποῖος θέλει εἰπῆ ποτὲ ὅτι τὸ πλῆθος, ἢ τὸ σσστράτωμα ὄλον ὁμῶ ἔχει σσσεῖδσιν τῶν αἰσθημάτων, ὅπῃ κάθε ἄτομον καὶ μέρος ἔχει;

Καὶ εἰς ἐκεῖνον, ὅπῃ ἠθέλων ἀντισαθῆ, ὅτι ἡ σσσυύγκρισίς με ὁὐ ἀξίζει τίποτες, ὡς ἠν ὅπῃ ἔδω κάθε ἀνθρώπος εἶναι ξεχωριστός ἀπὸ κάθε ἄλλον, λέγομεν ὅτι καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ εἰς κάθε ἄλλο σῶψτεον ὄν, κάθε εἰλάχισον μέρος ἔχει μίαν ὕπαρξιν ἰδίαν, ξεχωριστῶ καὶ ἁεκεκεμῖνῶ ἀπὸ κάθε ἄλλο, παρομοίως καθὼς κάθε ἀνθρώπος εἰς εἷα πλῆθος, ἢ εἰς εἷα σσστράτωμα.

Δοιπὸν ἀπὸ ὀποιοιὸνδήποτε μέρος ληφθῆ εἷα σῶψτεον ὄν, καὶ εἴτε καὶ τὸ ὄλον τε θεωρηθῆ, εἴτε κατὰ τὰ μέρη τε, εἶναι πάντοτε ἀπολύτως ἀδιώατον νὰ ἔχη ὁν ἑαυτῶ σσσεῖδσιν πολλῶν αἰσθημάτων, καὶ ἀντιλήψεων ὀμοχρόνων. Καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς ἔχομεν πραγμα

8 Τμήμ. Α'. Φύσις τῆς Ψυχῆς.

τικῶς συνειδήσιν τῶν τῆς ὁμοζόνων αἰδημάτων καὶ ἀντιλήψεων, ἔπεται ἐντεῦθεν αναγκαίως ὅτι ἔξω ἀπὸ τῆς συνύθετον καὶ ὑλικῶς ἕσιν, ὅπῃ συγκροτεῖ τὸ σῶμα, ὑφίσταται εἰς ἡμᾶς μία ἄλλη ὑπόστασις καὶ πάντα διαφορετικὴ ἀπὸ ἐκείνῃ· τῶν ἔστιν ὄχι συνύθετος, ἀλλὰ καθαρὰ, εἰσαία, ἀπλή, ἀδιαίρετος, ἢ ὅποια εἶναι ἐκείνη, ὅπῃ ὀνομάζον ψυχῶν ἢ πνεῦμα.

Ἡμεῖς ἐν τῇ παρόντι ἀχαριστέμεθα νὰ δείξωμεν τῶν ἀπλότητα τῆς ψυχῆς ἀπὸ μόνον τῆς συνειδήσιν, ὅπῃ ἔχει τῆς ὁμοζόνων αἰδημάτων τῆς καὶ ἀντιλήψεων, ἀποδείχωντας ὅτι αὐτῶν δὲν ἔμπορεῖ νὰ τῶν ἔχη κατ' ἑδῶνα τρόπον εἶνα συνύθετον ὄν. Πολλὰ ὅμως ἐκκολώτερα ἔμπορέσαμεν νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι εἶναι ἀδυνάτον εἶνα ὄν συνύθετον νὰ ἔχη συνειδήσιν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν πολλῶν αἰδημάτων καὶ ἀντιλήψεων ὄχι μόνον ἐνεσώπων, ἀλλὰ ἀκόμι καὶ παρωχημένων, καὶ αὐτὰ τὰ αἰδήματα καὶ τὰς ἀντιλήψεις νὰ τὰ συγκείνη πρὸς ἀλλήλα, καὶ ἀπὸ αὐτὸ νὰ κάμῃ τὰς κείσεις καὶ τὰ ἁνοήματα, καὶ νὰ χηματίσῃ τὰς ἀφηρημένους καὶ ἁρκεῖς ἐννοίας καὶ ιδέας, καὶ αὐτὰς νὰ τὰς συνάπτῃ, καὶ νὰ τὰς διαιρῇ καὶ διαφορῆς τῶν ὅπως, καθὼς κάμνομεν καθ' ἑκάστῳ. Διὰ τί μόνον τῶν κείσειν, ὅτι δύο καὶ τρία εἶναι ἴσα μὲ πρῶτε, πῶς ἔμπορεῖσε νὰ τὴν κάμῃ εἶνα συνύθετον ὄν, ἀίσιως ἀδιδέαι τῆς δύο, καὶ τῆς τριῶν, καὶ τῆς πρῶτε ἦτον διηρημέναι εἰς δύο μέρη· ἢ μία φέρειπεῖν εἰς τὸ Α, ἢ ἄλλη εἰς τὸ Β, καὶ ἢ ἄλλη εἰς τὸ Γ; εἰς ποῖον ἀπὸ αὐτὰ τὰ μέρη ἔθελε κάμῃ τῶν σύγκεισειν; Πῶς ἔμπορεῖσε τὸ Α νὰ συγκείνη τῶν ιδέων τῶν δύο, ὅπῃ ἔχει, μὲ μὲ τὰς ιδέας τῆς τριῶν, καὶ τῆς πρῶτε, ὅπῃ δὲν τὰς ἔχει; Καὶ αὖ εἰς μίαν τὸσον εὐκόλον κείσειν δὲν ἔμπορεῖ νὰ φθάσῃ εἶνα συνύθετον ὄν, πῶς ἔθελεν ἔμπορεῖσε νὰ ὑφαίνῃ μίαν μακρὰν ἀλυσσον ἁνοημάτων, καὶ νὰ δίδῃ λόγον διὰ τὸ καθ' εἶνα, καὶ ἀπὸ αὐτὰ νὰ ἀγάξῃ τὰ δέοντα συμπεράσματα, καὶ νὰ συσέλλῃ πολ-

Κεφ. Α'. Πρώματότης τῆς Ψυχῆς. 9

πολλὰς μίαν μακρυτάτῃ σειράν ποτασέων συνε-
χομένων μιᾶς ἀπὸ τῆς ἄλλης, εἰς εἷνα μόνον τελού-
ταῖον συμπέρασμα; Λοιπὸν εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς ἐ-
νεργείας εἶναι τὸσον ἀναγκαῖον εἷνα ὅν εἷναῖον καὶ ἀ-
πλῆν, τὸ ὁποῖον νὰ συναθροίξη εἰς τὸν ἑαυτὸν τε,
καὶ νὰ ἔχη ἐμφανισθῆναι ὅλας τὰς πολλὰς ιδέας, ὅπως
ἔχεν νὰ συγκριθῆναι, ὡσεὶ ὁποῖος δὲν θέλει νὰ τὸ
γνωρίσῃ πρέπει νὰ ὑπερῆται ὀρθῶς λόγος.

Ἡ ἀπλότης τῆς ψυχῆς ἀποδείχεται ἀκόμη καὶ μὲ
ἄλλον τρόπον, τὸν ὁποῖον καὶ αὐτὸν μὲ τὸ νὰ εἶναι
πολλὰ ἰσχυρὸς, δὲν θέλομεν τὸν ἀναδείξῃ ἐδῶ.

Αἷσως ἡ ψυχὴ ἦτον ἢ αἶρ, ἢ πῦρ, ἢ αἰθήρ, ἢ
ὕδωρ, ἢ γῆ, ἢ ὁποῖονδήποτε ἄλλο πρᾶγμα σωματι-
κόν, ἢ αἷσως, καθὼς οἱ Ἰλλυνοὶ διῆχουρίζονται,
δὲν ὑφίστατο εἰς ἡμᾶς ἄλλο ἀπὸ τὸ σῶμα, ἢ νόησις
δὲν ἤμπορεῖσε νὰ συσταταί εἰς ἄλλο, ἀλλὰ εἰς δια-
φόρας κινήσεις αὐτῆς τῆς σώματος, ἢ ἐκείνης τῆς ὁ-
ποιασδήποτε σωματικῆς ὕλης· ἐπειδὴ ἐν ὅσῳ μία
τέτοια ἔστω ἦτον εἰς ἡρεμίαν, δὲν ἤθελεν ἔχει παρὰ
κανεὶνα αἰσθημα, ἢ ἤθελε διατηρῆ πάντοτε τὸ αὐτὸ
πρῶτον αἰσθημα, χωρὶς νὰ ἤμπορῇ ποτὲ νὰ τὸ ἀλ-
λάξῃ.

Ἐγὼ λοιπὸν ὅτι ἔχει διαφορὰς κινήσεις, καὶ καθὼς
μία ἀπὸ αὐτὰς ἀνασταίνει εἷνα διαφορετικὸν αἰσθημα,
ἢ ἀντίληψιν.

Ἐγὼ ὅμως θέλω ἐρωτήσῃ πρῶτον ἀνὰ αὐτὰ αἰ-
σθηματικὰ θέλη γίνονται εἰς διαφορὰ μέρη, ἢ εἰς εἷνα
καὶ τὸ αὐτό. Εἰς τῆς πρῶτης πρᾶξις γινέται τὸ
εἷνα εἰρημνῶν ὀπιχείρημα, ὅτι εἷνα μέρος δὲν ἤμπο-
ρεῖ νὰ ἔχει συνείδησιν ἐκείνης, ὅπως συμβαίνει εἰς
ἄλλο, καὶ ἐπομένως δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἔχει καμμίαν συ-
νείδησιν πολλῶν αἰσθημάτων, καὶ ἀντιλήψεων ὁμοχρό-
νων, καμμίαν σύγκρισιν, καμμίαν κρίσιν, κανεὶνα
λογισμὸν. Εἰς τῆς δεύτερης ζητῶ νὰ μοὶ ἐξηγήσῃ
μὲ ποῖον τρόπον εἰς εἷνα καὶ τὸ αὐτὸ ἀτομικὸν μέρος
ἤμπορεῖ νὰ δοθῆναι εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν διαφορὰ κί-
νήσεις;

10 Τμήμ. Α'. Φύσις τῆς Ψυχῆς.

νήσεις; Διὰ τὴν ἢ κινήσεις δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἢ
 δ'αβασίς εἰς σῶματος ἕκαστον εἰς ἄλλον, καὶ
 καὶ ἕκαστον μέρος εἰς σῶματος, ὅπου κινῆται, δὲν κά-
 μνει ἄλλο παρὰ ἀφίγει ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς δ'αβασί-
 τος, ὅπως κατέχει, καὶ μετατοπίζεται εἰς ἄλλο πλη-
 σίον, καὶ ἕκαστον αὐτὸ εἰς ἄλλο τρίτον, καὶ ἕτως ἔφεξις.
 Δοιοπὸν πῶς ἢμπορεῖ εἰς ἕκαστον μέρος νὰ ἔχη πολλὰς κι-
 νήσεις εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν; Ὅπου ἀφίγει τὸν τό-
 πον τῆς, ἢμπορεῖ νὰ ὑπάγη εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν νὰ
 καταλάβῃ πολλὰς ἄλλας; Ἡ ὅπου κινῆται πρὸς
 δεξιά, ἢμπορεῖ νὰ ὑπάγη ἐνταῦθα καὶ πρὸς ἀριστερά,
 ἢ εἰς τὰ ἄνω, εἰς καιρὸν ὅπως φέρεται εἰς τὰ κάτω;
 Εἶναι φανερότατον ὅτι καὶ εἰς ἕκαστον μέρος δὲν ἢμπορεῖ πο-
 τὴ νὰ λάβῃ παραπάνω ἕκαστον μίαν κίνησιν εἰς τὸν αὐτὸν
 καιρὸν.

Ἀληθὲς ὅτι ρίπτωντας μίαν σφαῖραν εἰς εἰς ἕνα ἐ-
 πίπεδον, λαμβάνει ἐνταῦθα δύο κινήσεις, μίαν πε-
 ριστροφικῶς, καὶ ἄλλω μεταβατικῶς, ἀλλὰ τὸ γίνε-
 ται πρὸς ἕκαστον τῶν σφαῖραν, καὶ ὄχι πρὸς ἕκαστον εἰς ἕνα
 μέρος τῆς. Αὐτὴ εἰς ἕκαστον σιγμῶς δὲν κάμνει ἄλλο,
 παρὰ νὰ μεταβαίνει ἕκαστον εἰς ἕνα σημεῖον εἰς ἄλλο, καὶ
 πάντοτε ἕκαστον εἰς ἕνα μόνον εἰς ἄλλο μόνον, καὶ ὄχι ποτὴ
 εἰς πλεονάζοντα ἕκαστον εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν. Δοιο-
 πὸν παρομοίως καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ἢ εἰς ὅποιαν-
 δήποτε ἄλλω σωματικῶς ἐσίου, ἢμπορεῖν, ναί, νὰ
 ἔχῃν πολλὰς κινήσεις εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, ἀλλὰ ἕ-
 καστον μέρος ποτὴ δὲν θέλει ἔχῃ πλεονάζοντα ἕκαστον
 μίαν, καὶ αὐτῆς μόνης θέλει ἔχῃ σιμείδουσιν καὶ ἐπο-
 μέρως σιμείδουσιν πολλῶν αἰσθημάτων καὶ ἀντιλήψεων
 ὁμοζόνων δὲν ἢμπορεῖ νὰ ἔχῃ ποτὴ μήτε ἕτω, μήτε
 ἄλλως.

Μάλιστα μήτε τῆς ἐδικῆς τῆς κινήσεως δὲν θέλει ἔ-
 χῃ σιμείδουσιν. Διὰ τὴν ἢ σιμείδουσιν εἰς αἰσθημάτων,
 ἢ μίας ἀντιλήψεως εἶναι τελείως εἰσφορετικὴ ἕκαστον τὸ
 ἴδιον αἶσθημα, ἢ τῶν ἀντιλήψεων τὸ νὰ αἰσθανθῇ τι-
 νὰς εἰς ἕνα πόνον εἶναι καὶ πάντα ἄλλο ἕκαστον τὸ νὰ σκε-
 φθῇ

Κεφ. Α'. Πρώματότης τῆς Ψυχῆς. 11

φθῆ ἔπάνω εἰς αὐτὸ τὸ αἶδημα, καὶ νὰ ὑποκρίσῃ
τὴν συνείδησίν τε, τὴν ὁποίαν εἰς τὸ πρῶτον μέρος
τῆς Λογικῆς (Τμήμ. Α'. Κεφ. Γ'.) ἀνομάσαμεν
σκεπτικῶ· ἐπειδὴ εἰς τὴν πρῶτην φέρεται εἰμε-
θα μόνον παθητικοί, καὶ εἰς τὴν δευτέραν γινόμεθα
ἐνεργητικοί. Λοιπὸν ἀνάσως τὸ αἶδημα δεῦν εἶναι ἄλ-
λο, παρά μία κίνησις, ἢ συνείδησις θέλει εἶναι ἢ
μία ἄλλη κίνησις, ἢ μία ἀντίδρασις εἰς τὴν πρῶ-
την, ἢ μία σκέψις ἔπάνω εἰς τὴν ἰδίαν, ἢ μία ὅ-
ποιαδήποτε ἀλλοίωσις· ὅμως μία ἄλλη κίνησις δεῦν
ἢμπορεῖ νὰ εἶναι, ἐπειδὴ ἐδείξαμεν ὀλίγον προημέτε-
ρα, ὅτι δύο κινήσεις εἰς εἷνα καὶ τὸ αὐτὸ μέρος δεῦν
εἶναι δυνατὸν νὰ γίνων εἰς εἷνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν.
Δεῦν ἢμπορεῖ νὰ εἶναι ἀντίδρασις, ἢ σκέψις, ἢ ὅ-
ποιαδήποτε ἀλλοίωσις τις, ἐπειδὴ τῆτο ἢ μεταβάλλει
τὴν πρῶτην κίνησιν, καὶ ἢ συνείδησις τῆ πόνου ἀναι-
ρεῖ τὸν πόνον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐναντίον εἰς τὸ πράγ-
μα, ἢ τὴν ἀφίνει καθὼς ἦταν, καὶ δεῦν μὴ εἶναι ἄλλο,
παρὰ μόνον τὸ αἶδημα τῆ πόνου· ἐπειδὴ δεῦν ἢμπο-
ρεῖ μία καὶ ἢ αὐτὴ κίνησις, χωρὶς νὰ δοκιμάσῃ κάμ-
μίαν μεταβολὴν, νὰ πρῶτασῃ πρῶτον μὲν εἷνα μόν-
ον πρῶγμα, ἔπειτα δὲ δύο πάντα διάφορα.

Ἐπίσης ἀδυνατὸν εἶναι εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν
νὰ ἐξηγήσωμεν καὶ τὰς κείσεις καὶ τὰ διανοήματα.
Διὰ τί ἀνάσως ἢ ἰδέα τῆς δύο, τῆς τριῶν, καὶ τῆς
πέντε δεῦν εἶναι ἄλλο, παρά κινήσεις διάφοροι εἰς
διάφορα μέρη τῆ ἐγκεφάλου, ἢ ὅποιαδήποτε ἄλλα πράγ-
ματος, πῶς θέλων συζῶχθῆ αὐταὶ αἰ κινήσεις εἰς
τρόπον, ὅπῃ νὰ πρῶτασθῆ ἐντεῦθεν ἢ κείσεις, ὅτι
δύο καὶ τρία εἶναι ἴσα μὲ πέντε; Διὰ τί τὰ τρία
μέρη ἢ κινῶνται ξεχωριστὰ, καὶ δεῦν θέλομεν ἔχει πο-
τὲ κανεὶνα συνδυασμόν τες· ἢ ὡθῆν εἷνα τὸ ἄλλο, καὶ
ἢ κινήσεις τῆ καθενὸς ἢ θέλει σβύσει, ἢ θέλει ἐ-
λαττωθῆ, ἢ καὶ ἄλλον τινὰ τρόπον θέλει ἀλλοιωθῆ,
εἰς τρόπον ὅπῃ δεῦν θέλει ἢμπορέσει πλέον νὰ πρῶ-
τασθῆ τὴν ἰδέαν, ὅπῃ εἶναι εἰς αὐτὴν ἀρμοδία· ἢ
ἄλλα

12 Τμήμ. Α'. Φύσις τῆς Ψυχῆς.

ὅλα μαζί ὡθῶν εἷς τέταρτον, ἢ θέλων διεγείρει εἰς αὐτὸ μίαν τετάρτην κίνησιν τελείως διαφορετικῶν ἄπο καθε μίαν τῶν πρώτων· εἰς ἕτερον ὅπως, ἀντὶ τῆς παρασῆσῃ ὅλας μαζί αὐταῖς τὰς ἑῖς κινήσεις, δεῖ θέλει ἢ μπορέσει νὰ παρασῆσῃ καμμίαν.

Εἶναι ἀληθινὸν ὅτι οἱ Μηχανικοὶ διατέλλου τὴν κίνησιν εἰς ἀπλήν ἢ συνθέτον, ἢ τῆτις τὴν τελουταίαν τὴν θεωροῦν ὡς παραγόμενον πολλῶν ἀπλῶν· ἀλλὰ τὸτο δεῖ εἶναι ἄλλο, ὡς εἷς ἕτερος τῆς ἐξηγεῖσθαι δεῖ νὰ διατελλῶν ὅταν εἷς σῶμα ὡθῆται μόνον ἄπο μίαν δύαμιν, ἢ καὶ μίαν μόνην φοράν, ἢ ὅποταν ὡθῆται εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἄπο πολλὰς δύαμεις, καὶ καὶ διαφόρων φοράς. Καθ' ἑαυτὴν ὅμως καθε κίνησις, τῆτις ἐστὶ τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπως προέρχεται ἄπο τῆς συνουσίης τῶν τῆτων τῶν δύαμειων, ὅσον διαφόροι καὶ πολλαπλῆ καὶ αὐτὴ εἶναι, εἶναι πάντοτε μία μόνη καὶ ἀκαταρῆ πάντοτε μίαν μόνην φοράν, ἢ ὅποια ἀγκαλὰ καὶ εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὰς διαφόρων φοράς, καὶ τὰς ὅποιας ὡθῆται τὸ σῶμα, εἶναι ὅμως τελείως διακεκεμηρῆ ἄπο καθε μίαν ἐκείνων, καὶ βασῆ εἷς δρόμον, ἢ μίαν γραμμὴν ὅλην ἐδικλῶ τῆς καὶ ἰδίαν, ἢ τελείως διαφορετικῶν ἄπο τὰς ἄλλας.

Υῖς εἷς ἄπο ὅλα αὐτὰ νομίζω ἀνωφελές νὰ ἀποκλειθῶ εἰς τὰς ματαίας φαντασίας, καὶ τὰ μάταια σοφίσματα, εἰς τὰ ὅποια ὅπως ἔχονται οἱ Ὑλισαί.

Εἵπειδὴ πίπτει Α' ἢ δόξα τῆς Δημοκρίτου καὶ Ἐπικύρου, καὶ ὅλων τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων ὁπαδῶν τῆς, ὅτι ἢ νόησις ἄλλο δεῖ εἶναι ὡς εἷς μία διαφοράς κίνησις τῆς ἀτόμων, ἄπο τὰ ὅποια σύγκεται τὸ σῶμα.

Β'. Ἡ δόξα τῆς Δικαιάρχου ὅτι ἢ δύαμις, δεῖ μέσος τῆς ὅποιας ζῶμης καὶ αἰθανόμεθα συρίζεται εἰς μίαν κάποιαν σύγκρασιν τῆς σωματικῆς ὕλης, τὴν ὅποιαν ὁ ἴδιος δεῖ ἢ μπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ.

Γ'. Πίπτει ἢ δόξα τῆς Χόμπη, ὅτι τὰ αἰσθήματα καὶ αἰ ἀντιλήψεις συρίζονται εἰς τὴν ἀντίδρασιν τῆς ἐγῆς.

Κεφ. Α'. Πρώματότης τῆς Ψυχῆς. 13

ἐγκεφάλου καὶ τῆς καρδίας, καὶ μέσα τῶν νεύρων κινῶν
μύων ἄπο τὰ ἐσωτερικὰ ἀντικείμενα.

Δ'. Μήτε εἰς τὰς ὕλεις ἀφελεί τὸ νὰ λέγῃν, ὅ-
τι ὁπόταν τὸ σῶμα, καὶ κατ' ἐξοχὴν ὁ ἐγκεφάλος εἴ-
ναι ἀδύνατος, ἀδυνατεῖ ἢ ἐμποδίζεται καὶ ἡ δύναμις
τῆ νοεῖν· ἐπειδὴ ἄπο τῆτο συμβαίνει ἀληθινὰ νὰ εἴ-
ναι μεταξύ τῆ σώματος καὶ τοῦ θρανοντικῆ ὄντος μία
ἀμοιβαία κοινωνία, τὴν ὁποίαν καὶ ἡμεῖς τὴν δεχόμε-
θα μὴ χάρας, μὲ ὅλον ὅπῃ ἀγνοῦμεν ὁποῖα εἶναι,
δὲν δεχόμεθα ὅμως καὶ ὅτι τὸ σῶμα καὶ τὸ θρανοντι-
κὸν ὄν, εἶναι εἷς καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

Ε'. Μήτε ἀξίζει νὰ ἀντιτείνῃν ὅτι ὁ βόπος, κατὰ
τὸν ὁποῖον τὸ σῶμα ἐνεργεῖ ἐπάνω εἰς τὴν ψυχὴν
καὶ αὐτὴ ἐπάνω εἰς τὸ σῶμα, ὅπερ ὅτι εἷς ὄν σω-
θετον ἐπάνω εἰς εἷς ἀπλῆν, καὶ τῆτο ἐπάνω εἰς εἷς
σωθετον, εἶναι ἀνερμηνεύτως καὶ ἀκατάληπτος· ἐπειδὴ
εἶδοςμ εἰς τὴν λογικὴν (Μέρ. Β'. Τμήμ. Δ'. Κε-
φαλ. Β'.), ὅτι τὸ πᾶν τὴν ἀγνοίαν σοφισμα δὲν
ἀξίζει τίποτε, καὶ ὅτι ὁπόταν ἡ ὑπαρξίς εἰς πρᾶγ-
ματος ἄποδείχνεται μὲ λόγους ἰχυρῆς (καθὼς ἐδῶ
ἄπο τὴν ἰδίαν φύσιν τῆς νοήσεως ἄποδείχνεται ἄπο-
λύτως ἀναγκαῖα ἡ ὑπαρξίς μιᾶς ἐσίας ἀπλῆς, ὅπῃ
νοεῖ εἰς ἡμᾶς), ἡ ἀγνοία τῆ βόπος, καὶ τὸν ὁποῖον
αὐτὸ ἐνεργεῖ, δὲν ἔμπορεῖ τελείως νὰ τὸ ἀναίρεση.
Ἐπειδὴ ἀνίσως τῆτο ἦτον ἰχυρὸν, πῶς ἠθέλων ἡμ-
πορέση οἱ ὕλεις νὰ ἄποδείξῃν τὴν ὑπαρξίς τῆς ἰ-
δίας ὕλης, τὴν ὁποίαν μόνον αὐτοὶ δέχονται εἰς τὸ
πᾶν; Ποῖος ποτὲ ἐξηγήσῃν, ἢ θέλει ἴσως ἐξηγή-
σει, δὲν λέγω ποῖα εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ἐσία τῆς ὕ-
λης, ἀλλὰ κατὰ ποῖον βόπον αὐτὴ σωτίζεται; Ἄν
λάβω εἷς σῶμα, καὶ μὲ τὸ μέσον τῆς διαιρέσεως καὶ
ὑποδιαιρέσεως ζητῶ νὰ εὔρω τὰ συστατικὰ τῆ στοιχεῖα,
καὶ διαιρέσεις μὲ προβαίνῃν ἐπ' ἀπειρον, χωρὶς νὰ
ἔμπορέσω ποτὲ νὰ εὔρω τὰς ἀπλᾶς ἀρχάς, ἄπο τὰς
ὁποίας συγκροτεῖται τὸ σωθετον. Ἀνίσως ἀρχίσω
νὰ ὑποθέτω ἀπλᾶ, ἀδιαιρέτα, καὶ ἀέκτατα τὰ στοι-
χεῖα

14 Τμήμ. Α'. Φύσις τῆς Ψυχῆς.

χεῖρα τῶν σωμάτων, δὲν εὐρίσκω πλέον τὸν τρόπον, νὰ τὰ σώσω, ὡσεὶ ὅπως νὰ προέλθῃ ἀπὸ αὐτὰ εἷς σῶμα ἐκτεταμμένον (1). Λοιπὸν ἀπὸ τούτου τὴν ἀγνοίαν τῶν τρόπων, καὶ τὸν ὁποῖον σωθέεται, ἢ ὕλη, ἐπέεται τάχα ὅτι δὲν ὑφίσταται ἡ ὕλη;

5'. Μάταιον σόφισμα εἶναι καὶ ἐκεῖνο, ὅπως μερικοὶ προβάλλουν, ὅτι καθὼς ἡ κινητικὴ δυνάμις καὶ ἡ ταχύτης εἶναι πράγματα ἀπλᾶ καθ' ἑαυτὰ, καὶ ὁμως ὑφίστανται εἰς εἷς σῶμα σωθέτον, ἔτις ἡμποροῦν νὰ ὑφίστανται καὶ τὰ αἰδήματα καὶ αἱ ἀντιλήψεις, μ' ὅλον ὅπως εἶναι φύσει ἀπλᾶ. Ἐπειδὴ τί ὁμοιότητα ἔχουν ἡ κινητικὴ δυνάμις, καὶ ἡ ταχύτης μετὰ τὰ αἰδήματα, καὶ τὰς ἀντιλήψεις; καὶ ἀν' ἐκεῖνα ὑφίστανται εἰς εἷς ὃν σωθέτον (μ' ὅλον ὅπως εἶναι πολλὰ ἀμφίβολον ἀν' ὑφίσταται καμμία δυνάμις εἰς τὰ σώματα ὅσον δὲ δεῖ τὴν ταχύτητα καθ' ἑαυτὰς ἰξόρει ὅτι αὐτὴ εἶναι μία ἀπλή ἀναφορά), τί συνέπειαι εἶναι νὰ εἴπῃ τις ὅτι πρέπει νὰ ὑφίστανται καὶ αὐτὰ, τὰ ὅποια εἶναι εἰς ἑὸς γένος τὸσον ξεχωριστὰ; Ἐπειτα δὲν εἶναι μόνον τὰ αἰδήματα καὶ αἱ ἀντιλήψεις, ὅπου πρέπει νὰ ὑφίστανται, δεῖ νὰ ἡμπορῇ νὰ ρηθῇ τὸ σῶμα ὅτι νοεῖ, ἀλλὰ ἡ σπειδῆσις τῶν αὐτῶν, ἢ συγκρισίτης, αἱ κείσεις, τὰ δευνοήματα, κτλ.

Ζ'. Μάταιον σόφισμα εἶναι ἀκόμη καὶ ἐκεῖνο, ὅπως λέγουν μερικοὶ ἄλλοι (Θεραπ. νοός Τόμ. Α'. σελ. 175.), ὅτι καθὼς εἰς εἷς ὠρολόγιον ἀπὸ τὴν σωθέτον κίνησιν πολλῶν μερῶν προέρχεται ἡ δεῖξις τῶν ὥρων, μ' ὅλον ὅπως εἰς τῆτο δὲν ἀρκεῖ κανένα μέρος καθ' ἑαυτὸ, ἔτσι καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἀπὸ τῆς κίνησιν πολλῶν τινῶν γυνοῦται ἡ νόησις, μ' ὅλον ὅπου καμμία ἵνα δὲν εἶναι ἱκανὴ καθ' ἑαυτὴν νὰ νοήσῃ. Ἐπειδὴ ἡ δεῖξις τῶν ὥρων δὲν εἶναι, ἀλλὰ μία ἐφόδρεσις τῶν ἐδικῶν μας νοός. Εἰς τὸ ὠρολόγιον ἄλλο

δὲν

(1) Ὅρα περὶ τούτου τὴν Κοσμολογίαν Κεφ. Ε'. περὶ Στοιχείων τῶν σωμάτων.

δεν εἶναι, ὡδὲ μία ποιά κίνησις τῷ ὠροδείκτι προερ-
χομένη ἀπὸ τῆς κίνησιν εἰς ποιεῖ ἕοχῃ κινημένου
ἀπὸ εἴα ἄλλον, κτ. καὶ τῆς κίνησιν τῶν τῶν μερῶν
τῆς παρουσίᾳ ἡμεῖς, εἰς ἕοπον ὅπῃ νὰ μᾶς χη-
σιμὸν εἰς μέξῃσιν τῷ χρόνῳ, εἰς τὸ ὅποιον τὸ ὠρο-
λόγιον βέβαια δὲν κάμνει κάμμιαν νόησιν. Λοιπὸν
τί κοινωνίαν ἔχει ἡ κίνησις τοῦ ὠροδείκτι, ἡ ὁποία
καθ' ἑαυτῆν δὲν εἶναι ἄλλο, ὡδὲ ἡ ἐκ διαδοχῆς διά-
βασις τῆς τῷ σώματος ἀπὸ εἴα τύπον εἰς ἄλλον, με-
τὰς ἐδικάσμας ἀντιλήψεις, μετὰς ἐδικάσμας κεί-
σεις, καὶ μετὰς ἐδικάσμας νοήσεις;

Η'. Ματαία τέλος πάντων εἶναι καὶ ἡ ἀπόφανσις τῷ
Λωκίῳ (Δοκίμ. Φιλοσοφ. Βιβλ. Δ'. Κεφ. 3.) ὅτι
μ' ὄλον ὅπῃ ἡ ὕλη (καθὼς ὁ ἴδιος ἀποδείχνει εἰς
τὸ 10. Κεφ. τῷ ἰδίῳ βιβλίῳ.) δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶ-
ναι τὸ πρῶτον διανοητικὸν ὄν, ἐπειδὴ εἶναι φύσει ἀ-
μοῖρος αἰδήσεως, μ' ὄλον τῷ θέλει εἶναι δια πάντα
ἀδιώατον νὰ γνωρίσωμεν, ἀν' ὃ Θεὸς δὲν ἔδωκεν, ἡ
δὲν ἔμπορεῖσε νὰ δώσῃ εἰς κανένα σῶμα ὕλης ἐ-
πιταυτῷ εἰς τῷ προῶδασκιδασμῶν καὶ διατεθειμέ-
νον, τῷ δυνάμιν τῷ μαρτυρεῖν καὶ νοεῖν. ἐπειδὴ δια
νὰ ἀποφασίσωμεν τῷ δὲν εἶναι ἀναγκαῖον, καθὼς
αὐτὸς διιχυρίζεται, νὰ ἰξόρωμεν μήτε τῷ ἐσωτερι-
κῶν ἐσίαν, μήτε ὅλας τὰς δυνατάς ιδιότητες τῆς ὕ-
λης, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὁμολογῶμεν ὅτι πολλοὶ μᾶς εἶ-
ναι ἀγνωστοί. Φθαίει νὰ ἰξόρωμεν μόνον ὅτι ἡ ὕλη
εἶναι εἴα ὄν σωφτεον, καὶ εἴα ὅσα εἶναι τέτοια, βέ-
βαια ἔμπορεῖμεν νὰ εἰπῶμεν πῶς εἶναι ἀδιώατον καὶ
εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον Θεὸν νὰ τῷ κάμη νὰ νοῆ. Δια
τί πῶς ἔμπορεῖ ὁ Θεὸς νὰ κάμη ὅπῃ εἴα καὶ τὸ αὐ-
τὸ ὄν νὰ εἶναι εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ σωφτεον καὶ
ἀπλεον, ταῦτον εἰπεῖν καὶ σωφτεον καὶ μὴ σωφτεον;
Λοιπὸν ἀφ' ἑ ἀπεδείξαμεν ὅτι τὸ διανοητικὸν ὄν ἐσιω-
δῶς καὶ ἀναγκαῖως φρέπει νὰ εἶναι ἀπλεον, μήτε ὁ Θεὸς
θέλει ἔμπορέσει ποτὲ νὰ κάμη ὅπῃ νὰ εἶναι καὶ δια-
νοητικὸν, τῷ ἔσιν ἀπλεον, καὶ ὕλικον, ὅσα σωφτεον.